

Dom v zalivu

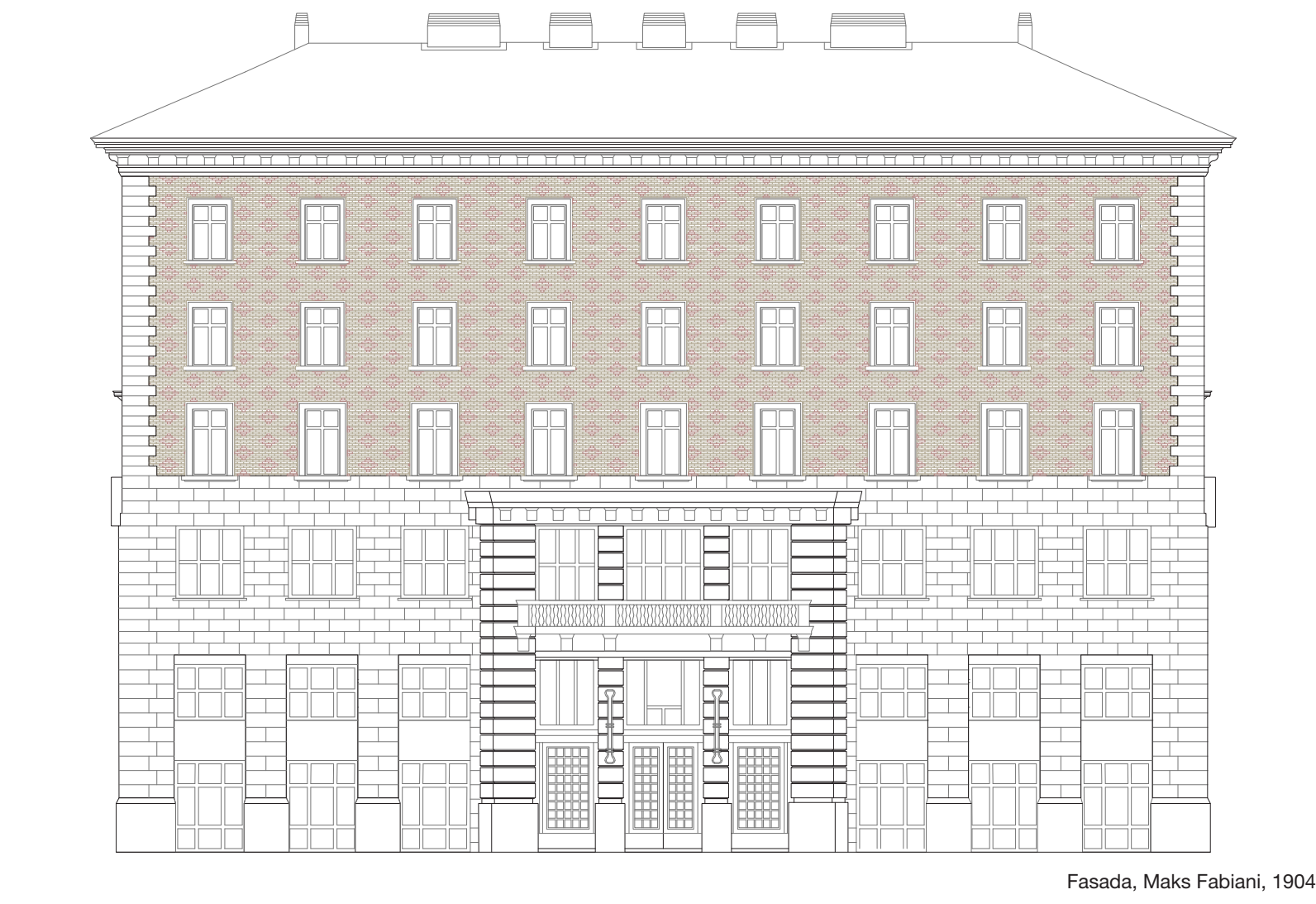
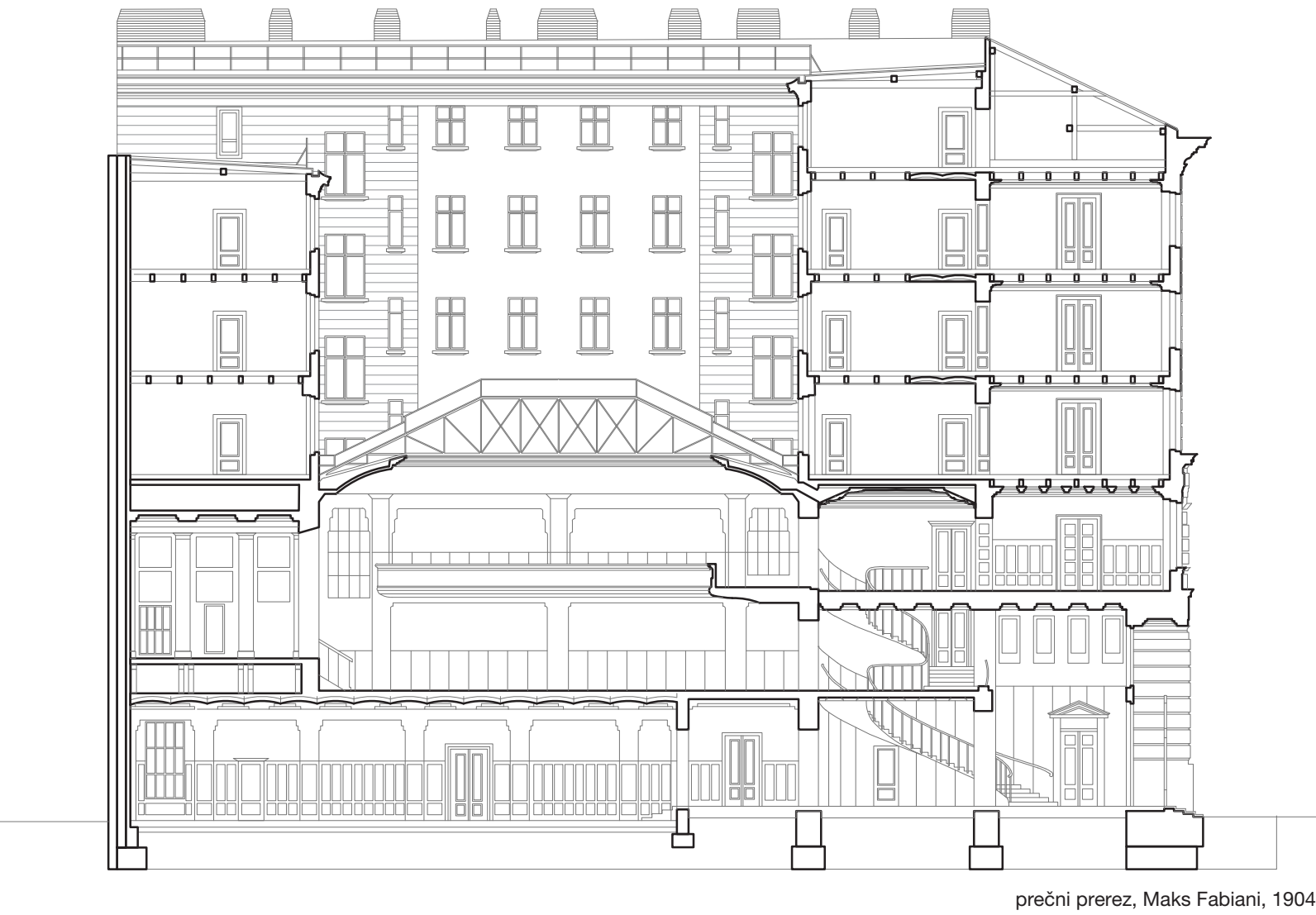
Idejna zasnova prenove Narodnega doma v Trstu

avtorica Neža Branković, mentorica prof. Maruša Zorec, somentor Andraž Keršič,
leto vpisa: 2015, magistrska naloga izdelana: 2023, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo

Naloga obravnava aktualno tematiko vrnitve Fabianijevega Narodnega doma v Trstu slovenski manjšini. Vrnitev Narodnega doma ob stoti obletnici požiga vzbuja upanje za novo življenje palače Slovencev v Trstu. Narodni dom v Trstu je šestnajst let svojega delovanja predstavljal simbol političnega, kulturnega in družbenega delovanja tržaških Slovencev. Leta 1920 je bil namensko požgan. Zunanji obod stavbe je preživel nasilje skvadrstov, ruševina pa je tako postala simbol nasilja nad tržaškimi Slovenci. Dve leti po požigu je na nekdanjem Vojaškem trgu pred stavbo Narodnega doma zrastle palače Arrigoni. Simbolni naboj Narodnega doma je zelo očitno še vedno motil takratno oblast. Za palačo je odvzem predprostora pomenil izgubo njenega dostojanstva in veličine, mesto pa je izgubilo javni prostor. Vojaški trg je namreč neposredno komuniciral z mestom in hišo, predstavljal zbirališče, prostor protestov, javnih nastopov in podobno. Na trgu se je zrcalilo javno življenje Slovencev. Posledično je hiša nehala komunicirati z mestnim tkivom, v katerega se je vrasla ob izgradnji.

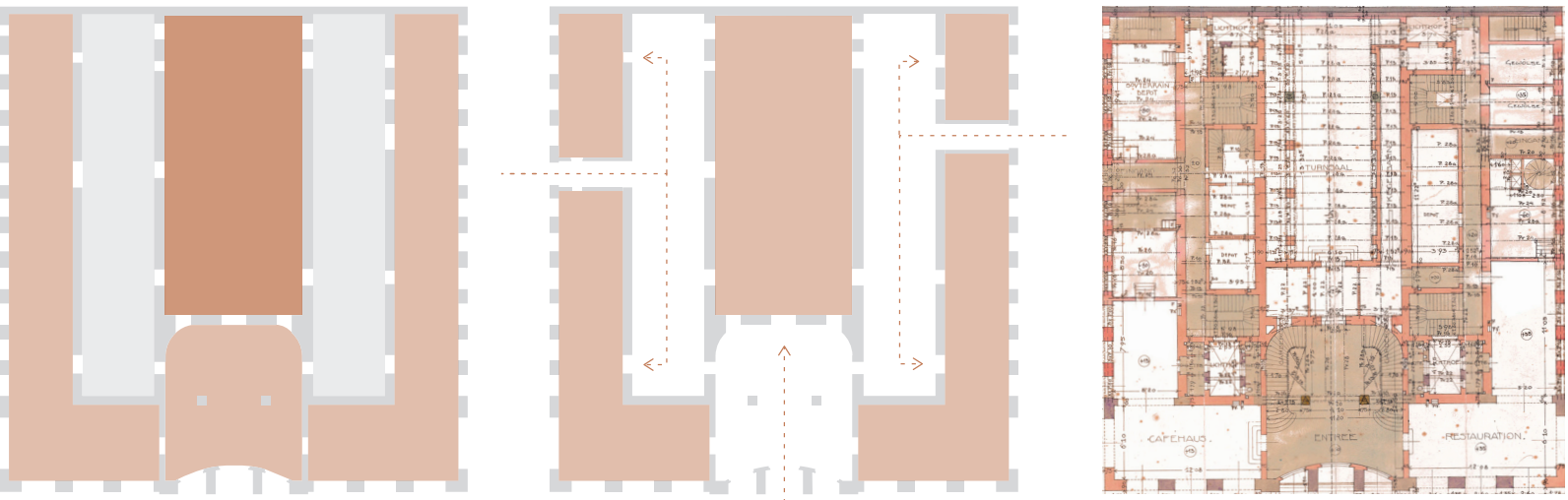
Stavba je bila rekonstruirana leta 1931. Njena namembnost se je spremenila v hotel Regina. Kasneje so v njem bivali oficirji Zavezniške vojaške uprave Svobodnega tržaškega ozemlja. Predelave, prezidave in prenove po požigu zaradi spremembe namembnosti so izjemno degradirale notranjost in se odmaknile od prvotne zasnove arhitekta Maksa Fabianija. Spremenila se je tudi streha, saj je imela prvotna leseno ostrešje in se je ob požigu sesedla sama vase. Od leta 1997 ima v njem prostore Visoka šola za prevajalce in tolmače. Temni hodniki, zastrta okna in neprehodnost stavbe so plod neustreznih prezidav in počasi brišejo spomin na dom v zalivu, kakršen je bil včasih. Prvi poseg v stavbo Narodnega doma je čiščenje prezidav in neprimernih posegov. Očiščeni volumen hiše nakazuje prvotno hierarhijo prostorov v več pasovih, kot si jo je zamislil Fabiani. Prenova ponovno vzpostavlja povezavo stavbe z mestnim tkivom, v katerega je vpeta. Slovenska izložba znotraj mestnega središča v pritličju s svojo preglednostjo obiskovalce prek dvovišinske avle usmerja navzgor, na osrednji javni prostor strehe. Trg na strehi odstre poglede na odprto obzorje zaliva in večplastnost mesta Trst. Pokriti del trga reflektira mesto in komunicira s celotno mestno krajino med jadranskim morjem in kraškim zaledjem. Trg na strehi nadomesti izgubljeni trg pred hišo. Dvorano v kareju stavbe nadomesti nov, vstavljen volumen z javnim programom, ki še dodatno poudarja vertikalno povezavo s streho in ponovno omogoča krožno gibanje po stavbi. Po materialu se razlikuje od obstoječe strukture in do nje vzpostavlja spoštljiv odnos.

Narodni dom postane vzorčni primer za prenovo palač v Terezijanski četrti. Njegov predprostor sledi ureditvi odprtega javnega prostora v neposredni bližini velikega kanala. Tam je ulica ob stavbnem nizu zaprta za promet, ceste pa okrog servisnih fasad stavbnih otokov tvorijo ortogonalno mrežo umirjenega prometa. Medprostore nasproti si postavljenih palač tako povezujejo njihovi programi v pritličju. V nalogi predvidim nov javni prehod skozi palačo Arrigoni, prek katerega se vzpostavi neposredna povezava med Narodnim domom in trgom Oberdan. Povezava skrajša pot za pešce, saj ta zdaj prečka kar deset prehodov za pešce in šest semaforjev. Palača Arrigoni in Narodni dom začeta tvoriti nov, dostopnejši stavbni blok, med njima pa velja območje upočasnjene prometa. Ulica pred Narodnim domom postane osnovni gradnik nove urbane strukture, ki je bolj dostopna in dolgoročno oživljena.

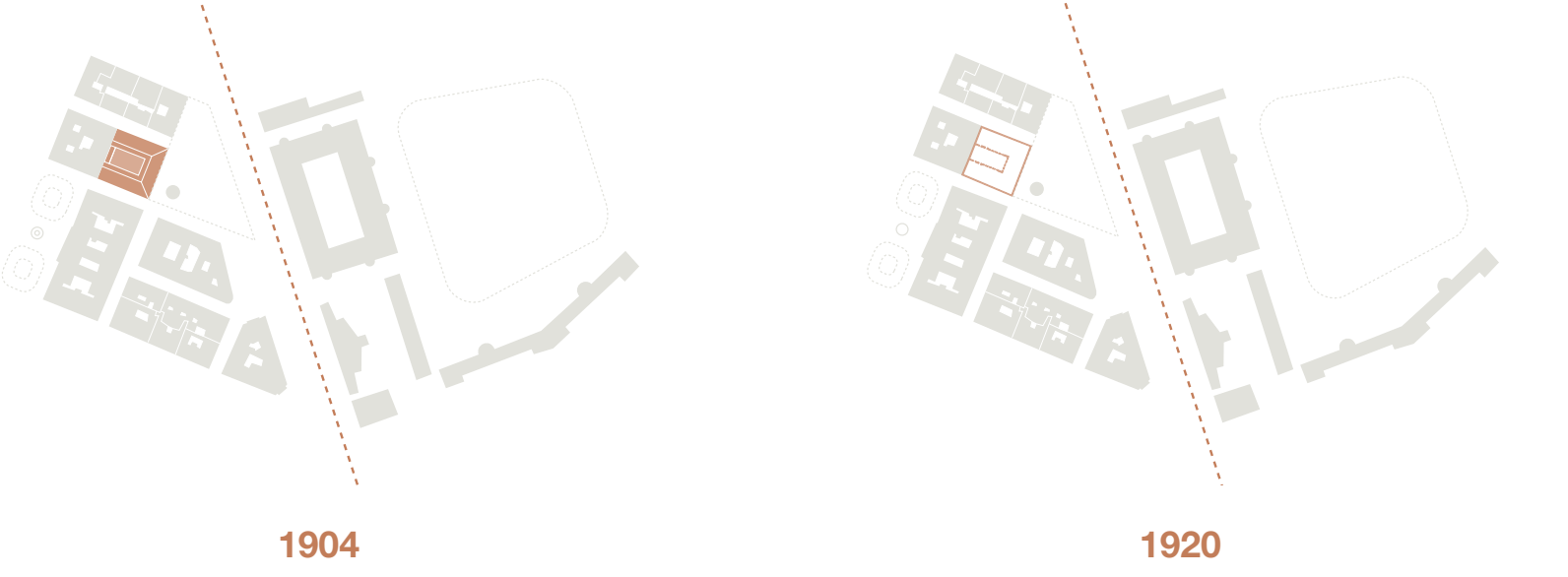
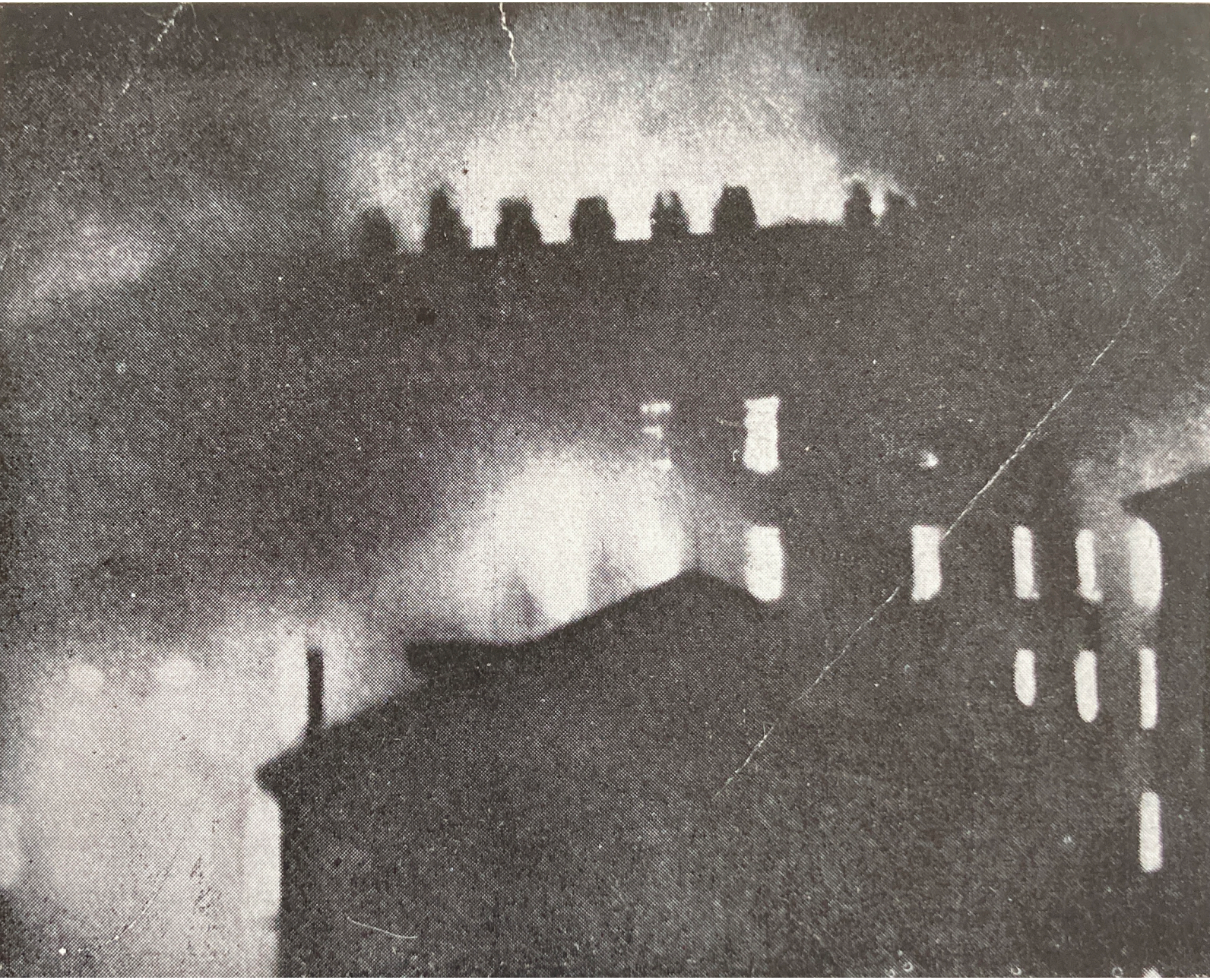
Fabiani je bil človek z meje, pripadal je tistim ljudem, ki so bili primorani kar nekaikrat spremeniti državljanstvo, jezik, način življenja in včasih celo način misljenja, zgolj zato ker so živeli na določenem ozemlju.

(Pozzetto, 1999)

“Kot ptič ogromen se je razprostrl, teman oblak nad domovino mojo.”

(Gruden)

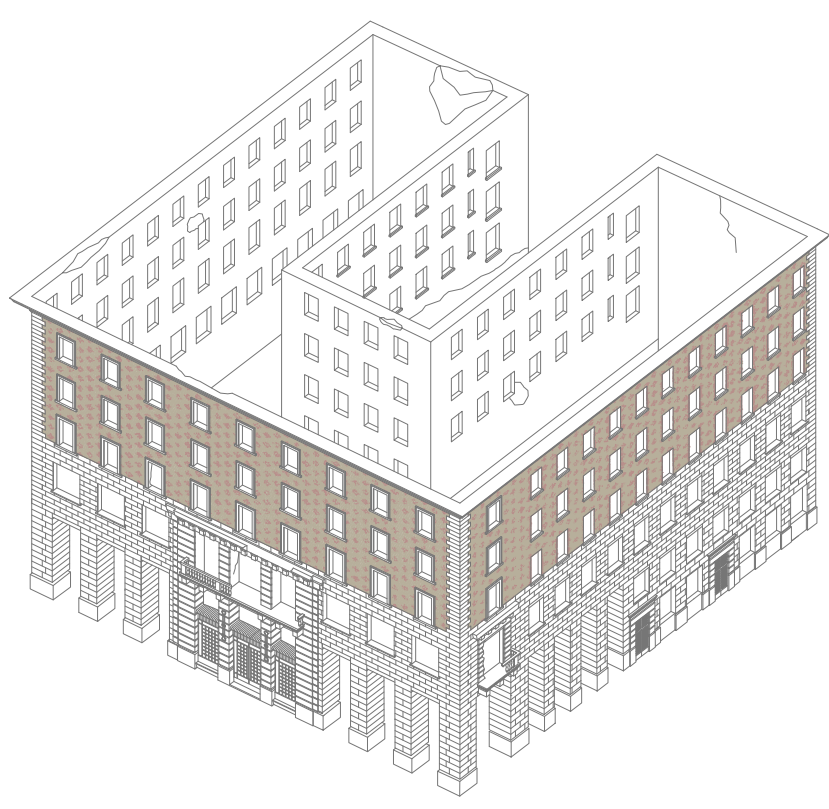
1904-1920

Narodni dom, od izgradnje do požiga

1920-1931

Ruševina

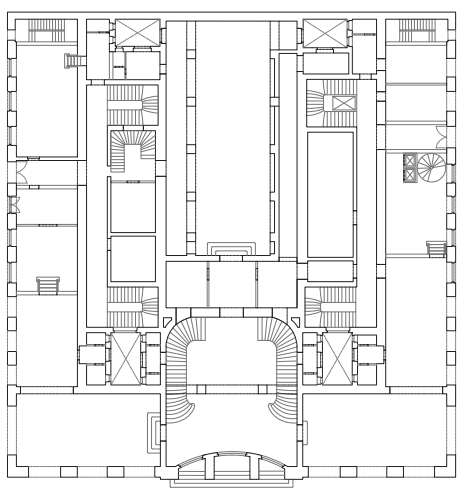

2023

Obstoječe stanje

Fotografije so delo Neže Pezdirc.

Opis in kvadratura prostora

P01 Fojšé in vstopna avla
125,53m²
P02 Knjižarna kavarna
123,77m²
P03 Blagajna in info točka
32,83m²
P04 Toileta
13,62m²

P05 Vetrolov
9,02m²
P06 Pošarno jedro
35,71m²
P07 Trafika
18,05m²
P08 Skladišče
37,55m²

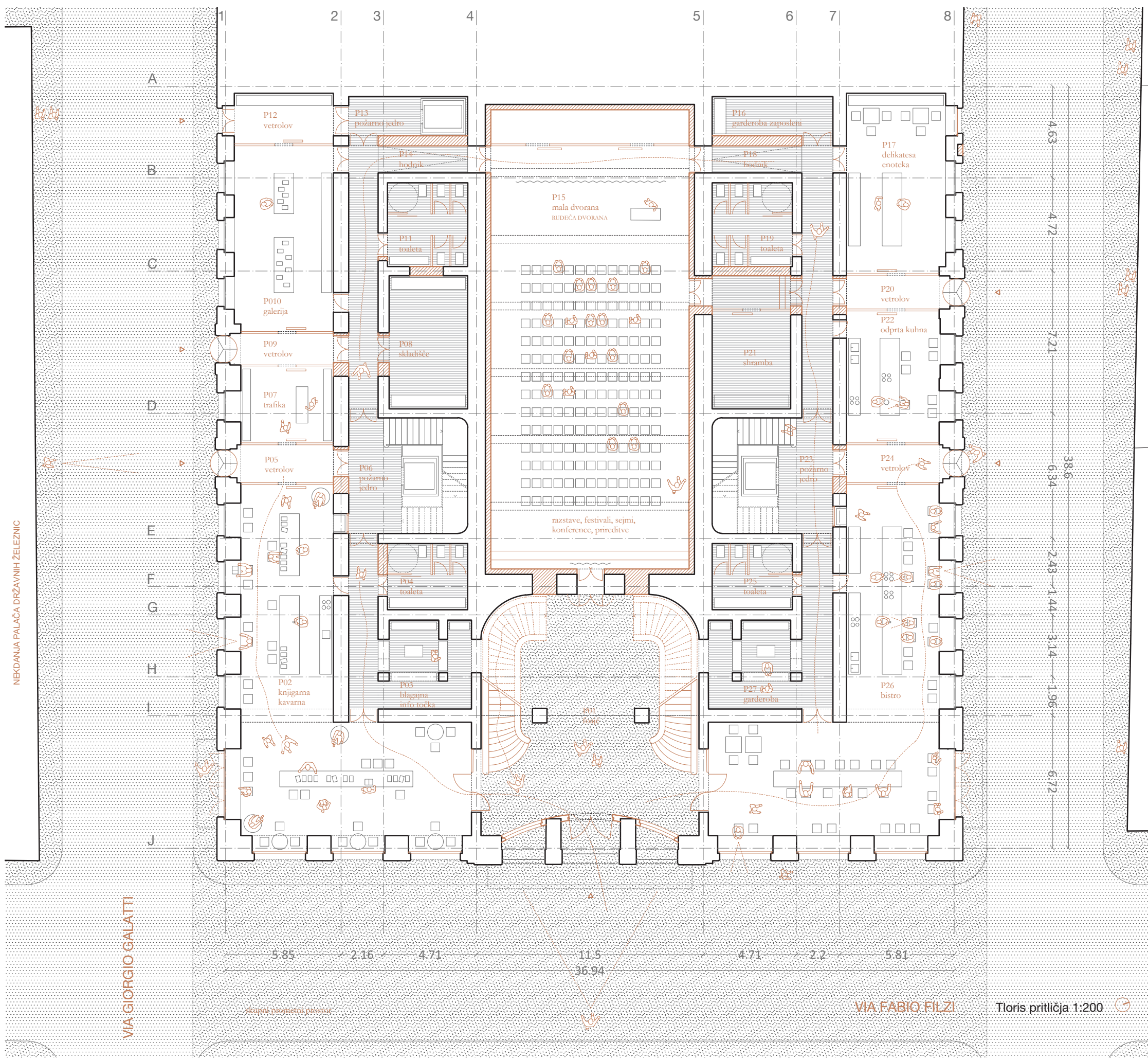
P09 Vetrolov
7,52m²
P10 Galerija
47,13m²
P11 Toileta
17,24m²
P12 Vetrolov
12,92m²

P13 Pošarno jedro
11,99m²
P14 Hodnik
27,26m²
P15 Mala dvorana
233,77m²
P16 Garderoba zaposleni
11,99m²

P17 Delikatesa in enoteka
45,85m²
P18 Hodnik
27,26m²
P19 Toileta
17,24m²
P20 Vetrolov
7,92m²

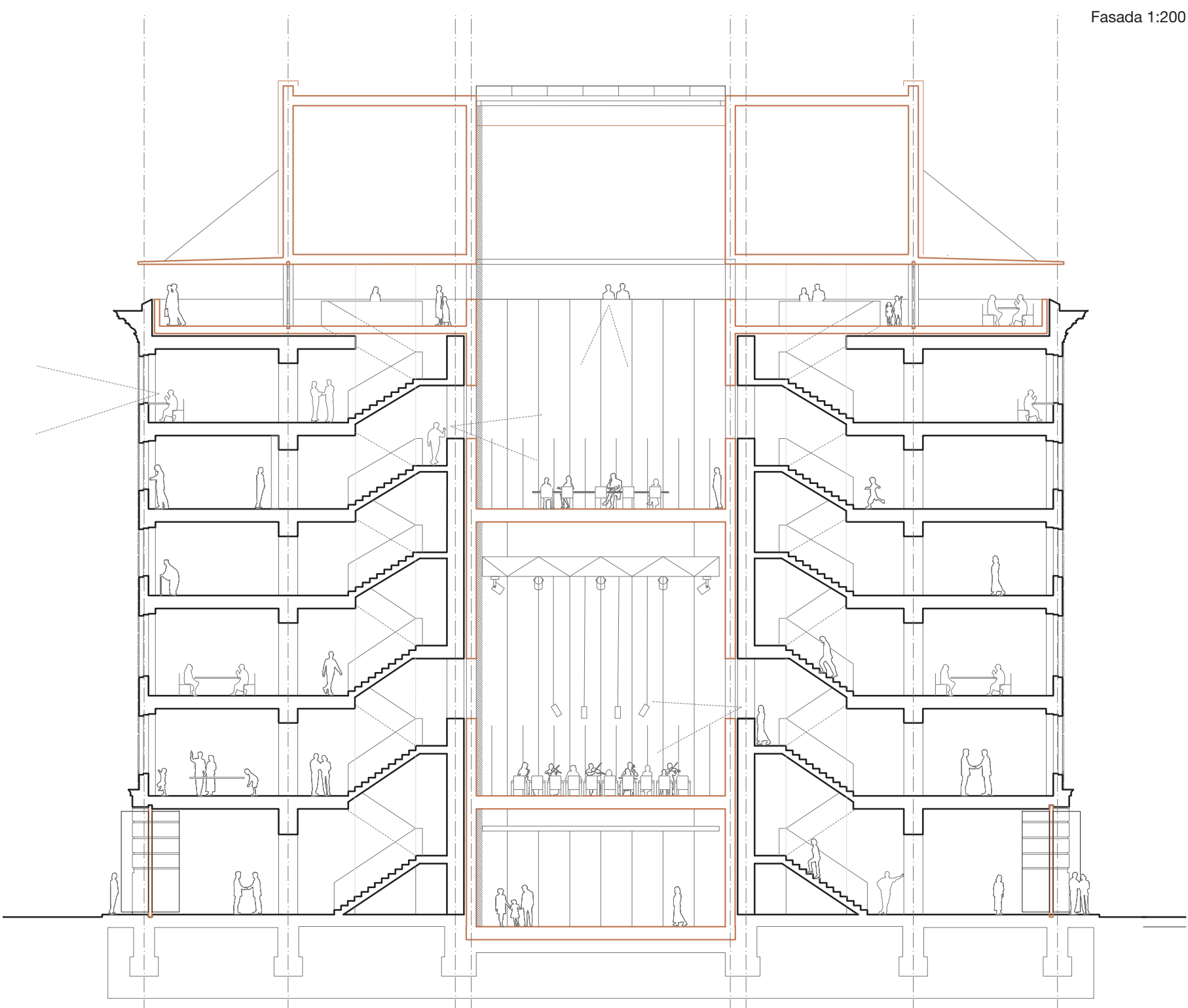
P21 Šramba
28,86m²
P22 Odprta kuhinja
31,57m²
P23 Pošarno jedro
35,71m²
P24 Vetrolov
9,02m²

P25 Toileta
13,62m²
P26 Bistro
123,77m²
P27 Garderoba
33,57m²

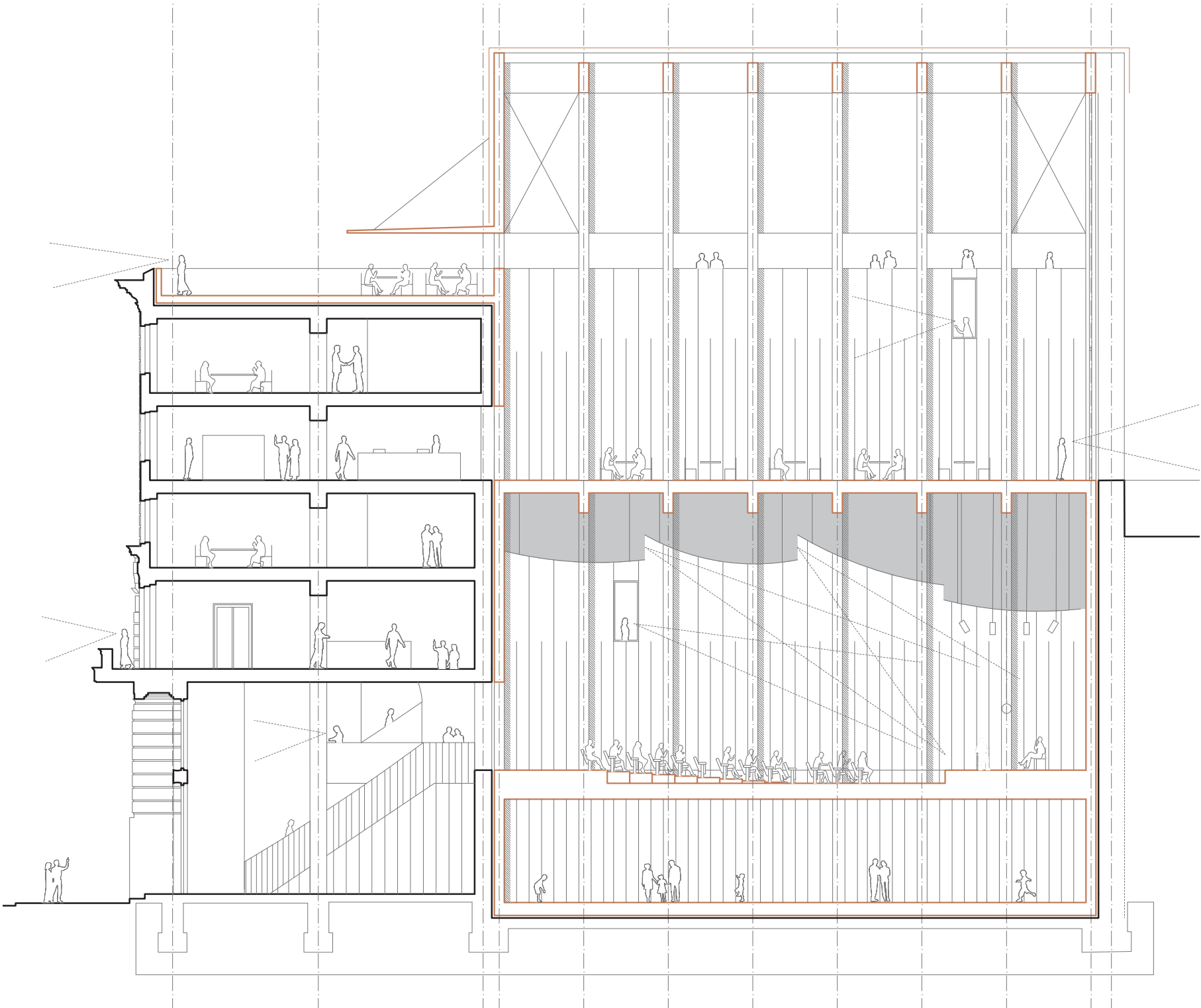

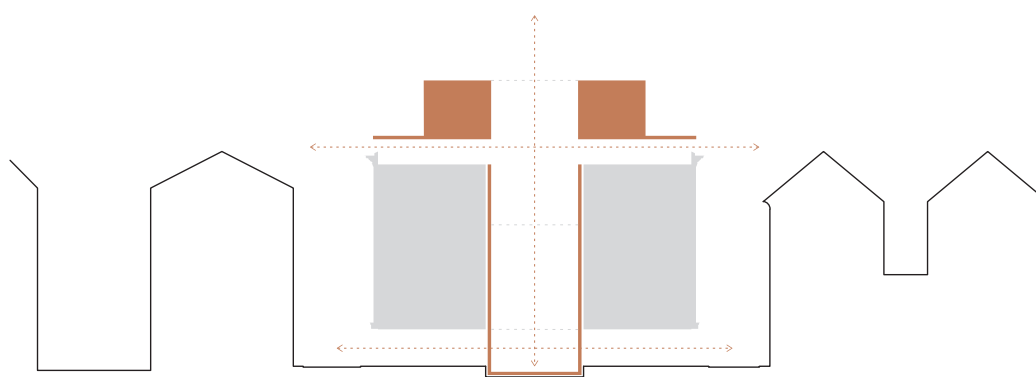
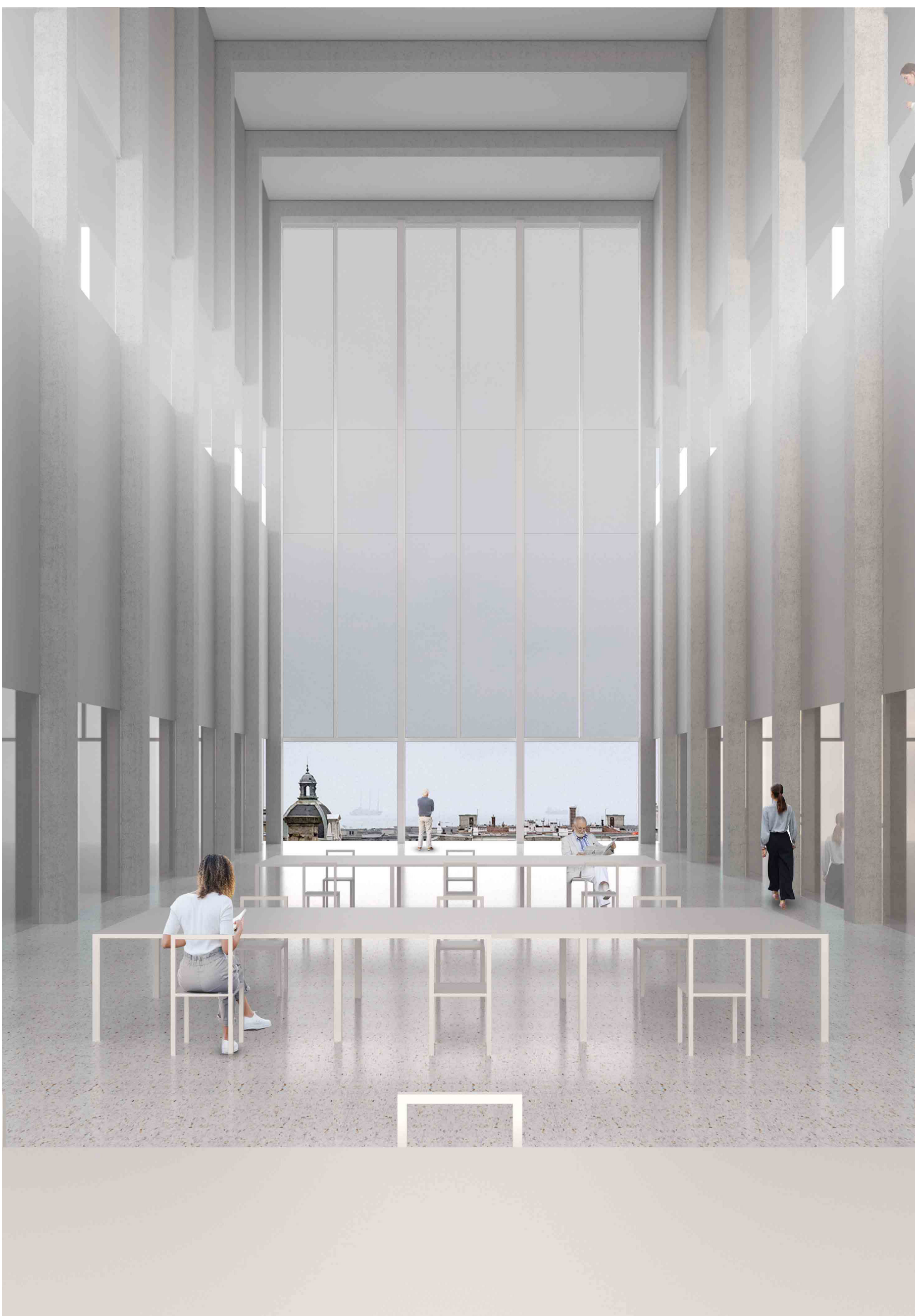
Fasada 1:200

Vzdolžni prerez 1:200

Prečni prerez 1:200

Prenovljena vsebina s slovenskim informativnim in medijskim središčem, galerijo, razstavnimi prostori, knjižnico, čitalnico, dvorano, rezidencami, kavarno in restavracijo plemeniti tržaško mestno središče. Nov hibridni program poudarja tržaško multikulturnost, spodbuja sodelovanje različnih skupnosti in omogoča izmenjave znanj. V Terezijanski četrti nastane novo večkulturno vozlišče.

Skupek dinamičnih in stalnih programov omogoča, da je življenje znotraj stavbe prisotno ves čas. Palača Narodnega doma se programsko povezuje s preteklostjo v smislu organskega spleta funkcij. Prostori v prenovljenem Narodnem domu so fleksibilni, odprti in omogočajo najrazličnejše dejavnosti. Skozi osrednji prostor dvorane se ponovno vzpostavi krožno prehajanje skozi stavbo.

Javno pritličje s slovensko izložbo ima glavni vhod urejen preko dvovišinske avle. Štirje stranski vhodi omogočajo organizacijo več različnih dogodkov na enkrat. Kavarna knjižarna, bistro, odprta kuhna, trafika, galerija, enoteka in delikatosa so slovenska izložba in neposredno komunicirajo z mestom. Obiskovalce vabi, da poskusijo kaj se skriva za opečnato-kamnitim plaščem fasade in jih preko novega, vstavljenega volumna usmerja na osrednji javni prostor strehe, oziroma trg nad mestom.

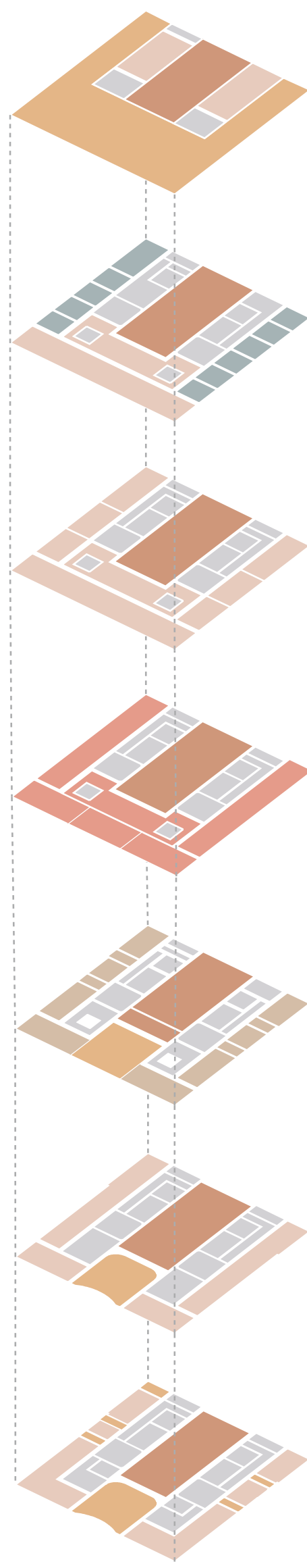
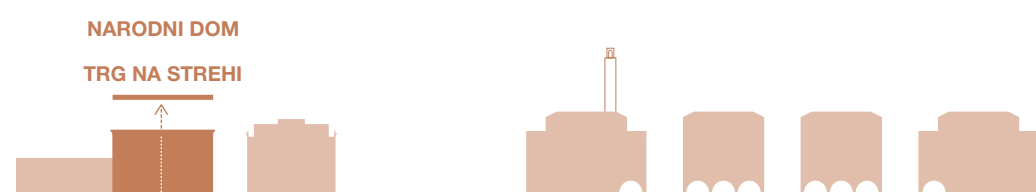
Trg pred hišo je jasno definiran

Trg pred hišo je pozidan

Trg na strehi nadomesti izgubljeni trg pred hišo

STREHA = TRG

streha postane TRG NAD MESTOM

4N

Rezidence gostijo pisatelje, znanstvenike, raziskovalce, jaskolovce, umetnike in ostale.

3N

Stropnišča vodijo obiskovalce v prostor knjižnice, ki obdaja osrednji prostor čitalnice s pogledom v odprto okolje.

2N

Medijsko središče, kjer imata prostora Primorski dnevnik in tržaška redakcija Novega glasu imata skupni prostor za novinarje, kjer potekajo zanimive debate.

1N

Osrednje stopnišče se izteče v prvem nadstropju, kjer potekajo likovne, jaskolovne in grafične delavnice, ter delavnice pisanja. V Pahorjevi in Rudešovi se zbirajo društveni in razpravlja o novih rezidencah.

MEZANIN

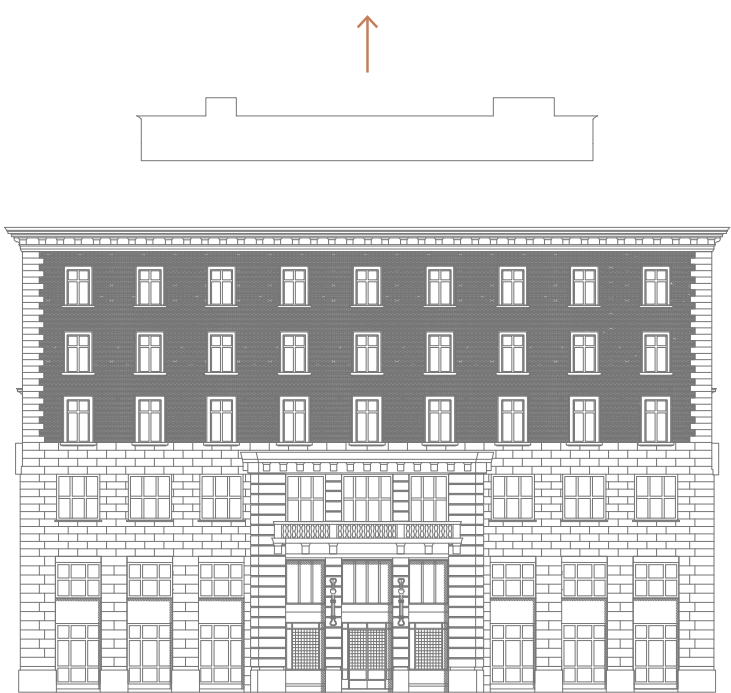
Osrednje stopnišče uporabnika popelje v mezanin, kjer so odprta vrata velike dvorane Marce Nedelke Barot in razstavi prostori.

PRITLIČJE

Kavarna knjižarna, bistro, odprta kuhna, trafika, galerija, enoteka in delikatosa so slovenska izložba, ki komunicira z mestom in obiskovalce vabi, da poskusijo kaj se skriva za opečnato-kamnitim plaščem.

Streha je nedostopna in zaprta za obiskovalce

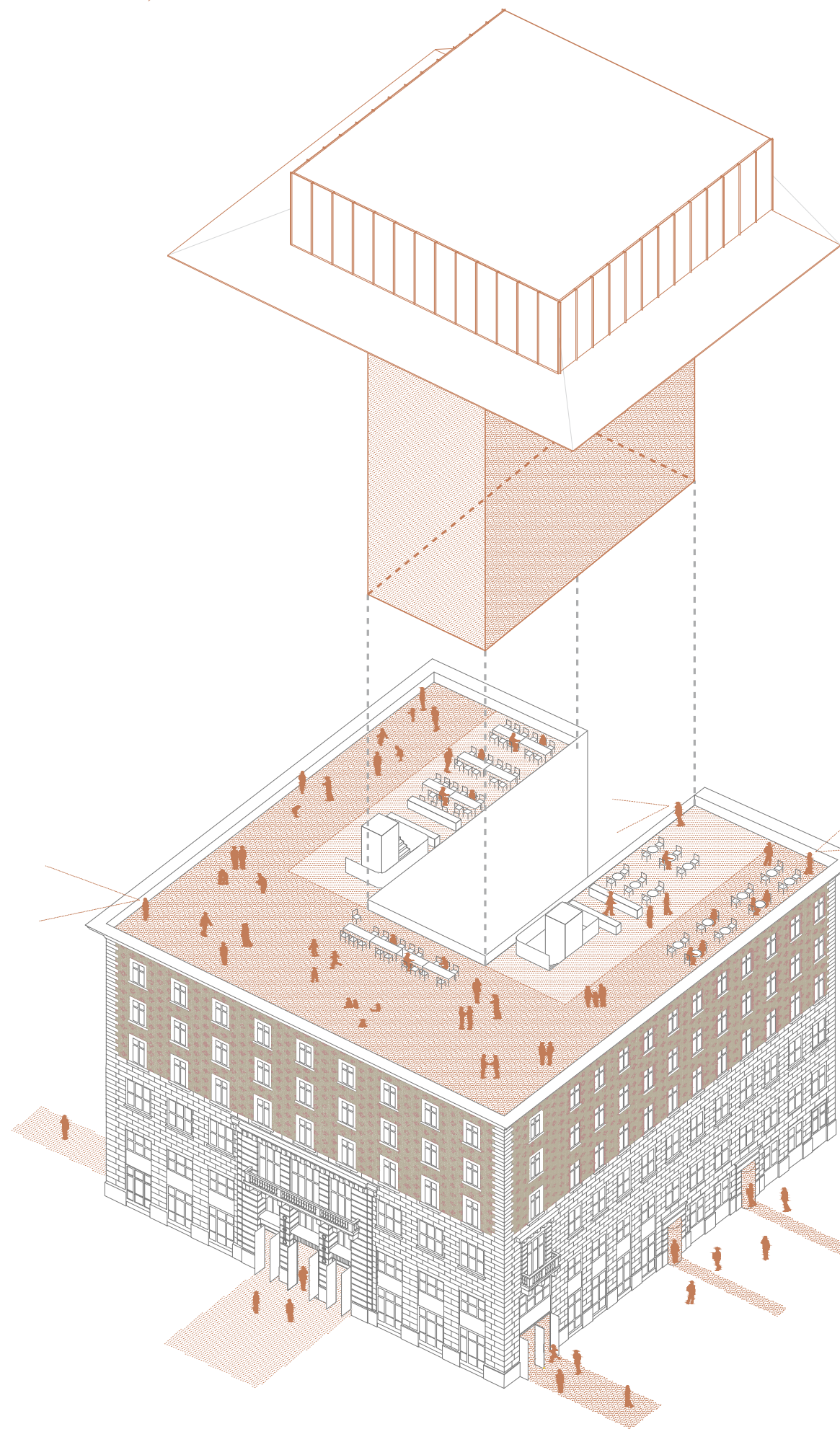

Čiščenje obstoječih volumnov

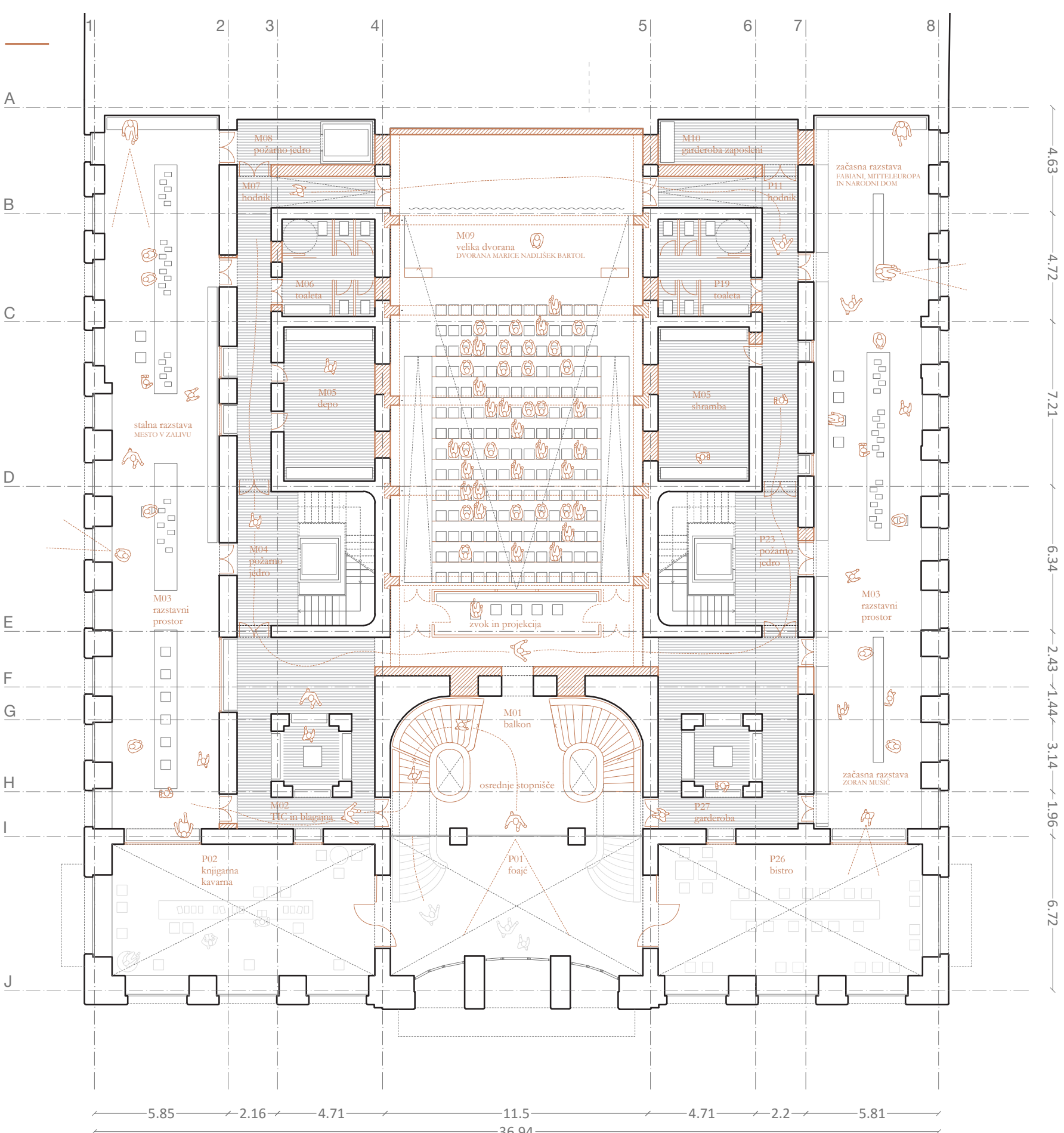

Nov volumen vzpostavi trg nad mestom

“Naš dom je navadna streha za navadne ljudi” (Mermolja, 1975)

shema vertikalnih komunikacij

Tloris mezanina 1:200

Aksometrija vstavljenega volumna v obstoječo strukturo